

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskek,

Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizeté-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájjer Lajos.

Nagybecskerek, 1899.

XXVIII. évfolyam, 66. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — — 12 frt.
Félévre — — — — — 6 „
Negyedévre — — — — — 3 „
Egy hóra — — — — — 1 „
— Egyes szám ára 4 kr. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap esti 6 óráig.

Kedd, március 21.

A hazai tőke.

Nagybecskerek, március 21.

(Dsk.) Ezredéves kiállításunk kiváló alkalmat szolgáltatott ipari előrehaladottságunk bemutatására. Senki sem vonhatja kétségbe, hogy sok kedvezőtlen körülmény dacára iparunk örvendetes fejlődésnek és lendületnek indult. Már pedig a nemzetek jóllétének egyik biztos fokmérője iparuknak állása; a hol az ipar még csak csirájából kezd kibontakozni, ott távolról sem találkozunk az anyagi jóllétnek azzal a magas fokával, mint a kifejtett iparral bíró országokban. Kétségtelen, hogy a mi ipari fejlődésünkre a bennünk fekvő okokon kívül még más tényezők is munkáltak közre bémítólág.

Hazánk eddig mindazon előfeltételekkel rendelkezik, a melyek virágzó ipari élet teremtésére megkívántatnak, megvan benne mindazon tényezők, a melyek egy életerős ipar keletkezésére szükségesek.

Az ipari feldolgozásra váró nyers anyagok nagy mennyiségben és kitünő minőségben állanak rendelkezésünkre, van hozzá olesó munkaerőnk, az állam részéről is szállítási és másnemű kedvezményekben részesülnek az újonnan keletkező iparvállalatok és nem lehet elfogadni azt sem, hogy iparosaink legnagyobb része oly foku józólést árul el, hogy készí mények bátran kiállhatják a versenyt a hasonnemű külföldi iparcikkokkal.

És ezek dacára mégis sajnosan kell tapasztalunk, hogy az ipar terén nem csak hogy lépést nem tudunk tartani a külföld rohamos haladásával, hanem hogy egyes rohamos különleges és hajdan virágzó iparágak feltűnően aláhanyatlottak. Lenni kell tehát valami bajnak, a mely iparunk életképes gyökereit megemészti s megakadályozza, hogy azok terebélyes fának adjanak táplálékot.

E bajt — azt hisszük — föl is is mertük a vállalkozási szellem hiányában.

A tőkének az iparvállalatoknál való tartózkodása okozza iparmizeriáinknak legnagyobb részét. Mert tévedés volna azt hinni, hogy a tőkehiány okozza az iparvállalatok pangását. Hiszen a statisztika számadatai azt mutatják, hogy hazánkban a takarékpénztárakba gyümölcsözőleg elhelyezett tőkeösszeg meghaladja a 300 millió forintot. Csak egy kis vállalkozási szellemnek kellett volna nemzetünkben lakni és hány életerős és versenyképes vállalatot lehetett volna létrehozni ennek az összegnek csak egy részével is. Az élelmes külföld ennek a tőkének jó részét bizonyára hatalmas iparvállalatokba fektette volna, mert tapasztalat szerint itt értékesíti magát legbusásabban a pénz s a szolid iparvállalatok részvényesei egyuttal csaknem legbiztosabb elhelyezési módot nyújtanak a pénznek, a mennyiben azok ninesenek annyira kitéve a napi politika áramlatainak s értékük nines annyira függővé téve a véletlen esélyektől, mint pl a bankrészvényekéi.

Mennyi kincs hever kiaknázatlanul csak szegény erdélyi részeken is a vállalkozási szellem hiánya miatt. De a vállalkozásra hivatottak inkább a takarékpénztárba hordják pénzüket, hogysen iparvállalatokba fektetnék. Azt az utóbbit a külföldi tőkétől várják, a melyek különösen a vasuti hálózat gyors kiterjesztése óta, a mi elenyészette a távolságot, örömet is keresik fel hazánkat.

Ha a hazai tőke engedne valamit az iparvállalatok iránt eddig tanúsított idegenkedéséből, valamint nehézkességéből is, hatalmas lendületet tudna adni iparunk fejlődésének. Nem akarjuk mi azt, hogy ez irány a végletekbe menjen és valószínű alaptási láz dühöngjön, a mi szintén beteges tünetnek tekintendő, csak azt szeretnők, hogy a hazai tőkék elfoglalják a hazai iparvállalatokban az őket méltán megillető helyet. E részben a tőkének sze-

mesnek és élelmesnek kell lenni, magának kell az utat megjelölni s nem mindent a kormány atyáskodó gondoskodásától várni. Hegedüs Sándor miniszter egyénisége, szerzett dus tapasztalatai ezeken a tereken a legbiztosabb auspiciómokkal kecsesgetnek.

De hiábavalónak fog a kormány minden buzgósága és igyekezete bizonyulni, ha az ipari érdekek iránt nem bir fogékonysággal a nemzet s nem bírja az ipar fejlesztésének jelentőségét átértetni. Örvendetes mozzanatnak kell tartanunk azonban azt, hogy a hazai tőkék mind nagyobb készséggel hajlandók hazai iparvállalatokban elhelyezkedni. E készség már biztos jele az ipar fejlesztésére czélzó törekvéseknek s annak, hogy azok hangot találtak a nemzet kebelében.

A hazai tőkére nagy szerep várakozik abban a tekintetben, hogy megtartsuk e hazát a nemzetnek s meghatványozzuk az ipar fejlesztése által a nemzet erejét.

A mit megszereztek őseink karddal és vérrel, tartsuk meg és fejlesszük békés eszközökkel és a munka verejtékével.

Kormányunk programjának ez integrans részét képezvén, a legszebb kilátásokkal mehetünk bele az új korszakba.

Versengés Kínáért. London, március 20.

Canevaro olasz külügyminiszternek az a kijelentése, hogy De Martinót azért hívják vissza, mert őnhatalmulag adta át az ultimátumot, nem egészen helyes. A dolog úgy áll, hogy De Martino e hó 9-én rövid táviratot kapott, a mely utasította a követet, hogy minden akciót szüntessen meg. Néhány órával rá ismét táviratot kapott De Martino, a melyben utasították, hogy peremtorikus követeléseket támaszson és a választ négy napon belül kérje. De Martino csak ezt a második táviratot követhette. Most már megjött a fölvilágosítás, a mely szerint a második táviratot az első előtt küldték el, ez azonban, sürgős lévén, előbb érkezett meg.

A „TORONTÁL” tárcája.

Románc.

Ott kezdődik a somberki urilakban, kissé nehékesen, szomoruan, úgy hogy az ember kétségben van! nem csap-e át hirtelen az elégiába. . .

Az ódon Somberky-kastély a falu végén áll, a szelidhajlású Orgonás domb déli oldalában tul van rajta mindjárt a nagy szilvaskert mellett, a somberki kis temető. Hephupás, vadvirágos sirhalmok alatt, miket festetlen fejiák jelölnek, egyszerű, fáradt szántó vető emberek pihennek ott. Hivalkodás nincsen semmi, csak nyugalom, csak pihenés. . . . Lám, a somberki Somberkyek kriptáját is közönséges halottasháznak nézné az ember, ha az akácfa szeliden ráhajló fűrtös ágai egészen el nem rejténék. Elrejtik azok most különös gonddal. Talán azért, hogy senki ne zavarja a pókok csöndes munkáját, a mint újra szövegetik-fonogatják hálójukat, mert a minapában szétépte Somberky Mózes, a mikor hirtelen, erőszakos kézzel, feltörte a kriptá nehéz, rozsdás vasajtáját.

— Jó hely az — írta utolsó kusza betűivel — nem hallik be a kisbíró dobolása, elrejtőzöm oda.

Ó iszen odarejtőzött, hanem hova már most a felesége, meg a két édes gyermeke?

De Somberkyné ő nagysága okos asszony, nagyon okos és — nem lehet tagadni — kedves, fess asszony, majd tudja ő.

Nem is kell, hogy valami soká törje, marja rajta szép fejecskéjét. Csak emlékeznie kell valamire és arra olyan édesen könnyű az emlékezés.

— Számíthat rám szép asszonyom — mondta Bojthy Pista, a fiatal gavallér képviselő — mikor az őszszel megbízó levelét itt a Somberkyék kis szalonjában zsebreavágta — számíthat rám, ismételte és a szép asszony puha, fehér kezét ajkához vonta, — egyiket először, aztán a másikat, — mit engedékeny tulajdonosa kissé ott talált felejteni . . . jó egy percig, mikor belépett Somberky, aki a kocsisnak adott épp parancsot, hogy fogjon be.

— Számíthatok rám Mózes — mondám szoritunk majd helyet neked a miniszteriumban; nagybátyám, az államtitkár, már szolt is a kegyelmes urnak.

Köszöntek nagyon mindaketten, biznak benne, számítanak reá.

A szép asszony még kendőjét lobogtatta a kocsi után, mikor Somberky már ott járt lenni a szilvaskertben.

A hűvös, csipős északi szél, mely a kriptá előtt álló fészület rozsdás „Isten bárányká”-ját meg-megzörgette, olyan jól esett forró homlokának.

— Én köszöntem meg azt a rongy kegyelemkenyeret? De meg nem szegtem! lázadt fel hirtelen Somberky Mózesben apái tisztos dacos becsülete. — A suhanó szél elkapkodta keményen pattogó szavait s vitte arra a vörös bádög-fődeles kriptá felé. Ha a lenn szendergők meghallották, hát büszke örömmel hallgatták.

Bement aztán és levelet küldött a képviselő ur után. — Hogy még se fájadjon ő érte, egy

lépést se tegyen, nem való ő, a kérges tenyerű földtúró, oda . . . különben is reméli, hogy a tavaszra minden jóra fordul.

Ugy fordult jóra, hogy dobra került a szép somberki dominium. A kétezer hold pompás szántóföld, a rét, az erdő, a kastély. Ha a kriptá tiz lépéssel beljebb van, ahhoz se lett volna többé jussa Somberky Mózesnek: de így ahhoz volt . . .

Es most emlékezett Somberkyné a szép nyulánk szőke asszony, a ki nem volt olyan, mint a Somberkyek asszonyai szoktak lenni. Somberky Mózes édesanyjára még emlékszem, a többinek láttam képmását; azok — sajátságos — mind gömbölyű, öregségükre kissé elhízott barna asszonyok voltak. De ez mellékes. A fő az, hogy azokat a föld nevelte s a tiszta falusi levegő, kit a somkutyi, kit a dombháti, meg más, de mind szomszéd és édes testvére a Somberkynek. Ok nagyon szerették a földet és csak egyet még jobban — a férjüket. Üres óráikban, a téli nyugalmas napokon, estéken főképen szerették meg a könyveket, ah! szinte rajongással Csokonai, Himfi és Jósika verses, románcos könyveit . . .

Igy nevelt, igen, a magyar föld: ma már ezt a dolgot persze másra bízták.

Somberky Mózesné, ki — mint mondám — nyulánk, szőke asszony volt, már a városban nevelkedett és a könyvekről szó essék, nem szerette a földet, még kevésbé a férjét; ezenkívül azonban, meg kell adni, mindent szerett. A suhogó selyemruhát, az ölebeket, a kártyát és . . . a többit, ugy-e, nem is kell említenem?

Március 15-ike Londonban.

Levél Lauka Gusztávhoz.

Jól esik a mi magyar szívünknek arról értesülhetni, hogy honfitársaink, kik távol e hazától szerzik meg a mindennapi kenyeret, minden izükben megmaradtak magyaroknak. Velünk örülnek, velünk busulnak, s ha meg kell ülni a történelem nagy napjait, a ködös Angliában is megünnepelik a szabadság, egyenlőség, testvériség hajnalhasadását.

Az idei ünnepélyről Rozsnyai V. H. Kálmán a következő érdekes levélben értesíti a körünkben élő kosorus magyar író, Lauka Gusztávot:

London, 51 Carnaby Street.
Regent Street. W.

— március 15.

Mélyen tisztelt Bátyám Uram!

Ma a nagy napon néhány fiatal bohém magyar együtt ebédelt Korbay Uramnál, a ki aligazgatója az itteni királyi zeneakadémiának. Ősi szokás szerint a borral szó is járt. Ittunk a hazáért s a hazának jó soráért. És az a pohár, melyet a még élő „márciusi ifjak“ ért üritettünk, őszinte igaz magyar szívből jövő kívánsággal üritődött; éltesse Öket, — Jókait, Laukát, Dobsát, Hatalát a Magyarok Istene még számos éveken át, mint eddig jó egészségben.

Azt hiszem jól esik Önnek, ha hirt hall arról, mint szereti, mint becsüli, mint csodálja a századvégi ifjuság nemzetének egykori vezéreit, majd a nemzeti nyelv és kultúra megmentőit, napszámait. Ezért írtam meg a mi kis ünnepségünket.

Azután egy kéréssel fordulok Bátyám Uramhoz. Legyen kegyes adjon felvilágosítást nekem Zerffi-ről. Ki volt az? Író ember? Mit szerkesztett avagy írt? Írt-e magyarul is? Symphatikus alakja volt-e korának? S ha esetleg familiáris viszonyait is ősmerte volna, eredetileg magyar volt-e, ez e az igazi neve, volt-e családja, mikor hunyt el. Érdekel ez engem egyrészt egy munkám miatt és azért, mert itt Londonban egy kedves zsidó család dal ősmarkedtem meg s azok Zerffi utódjainak valják magukat.

Bátyám Uram, mint annak az időknek az embere, bizonyosan tud is és szíves is lesz felvilágosítást adni. Jelen soraimmal egy időben írtam még a mi aranyos „nagyamánk“nak, az én bájós öreg barátnémnak Prielle Corneliának és Kosgyánba Dobsa Lajosnak. Így azután csak meglesz az én Zerffim! — Azután még azt kérdelem, nem-e tudja Bátyám Uram Berecz Károly hol lakik?

S mikor bocsánatot kérek alkalmatlanokdásomért, szíves válaszáért előre is meleg köszönetet mondva, vagyok hazafias üdvözlétem kifejezésével, igaz tisztelője

Rozsnyai V. H. Kálmán.

— Számíthat rám, szép asszonyom!

Megmentett pár száz forintjával és két szép gyermekével eiment hát a fővárosba. Lenke szelíd, szöske baba volt még, de Emma már a „szürkék“ kolostorának legfejlettebb és legcsintalanabb növendéke. Az édes apja temetésékor jött csak haza és örömmel vette tudomásul, hogy többé nem megy vissza, mert nem bírják a fizetést.

A képviselő ur — igazán szép tőle — ez egyszer szintén nem feledkezett meg ígéretéről. Alighogy megkapta a szép özvegy illatos kis levelét, nyomban hajtatott.

Somberkyné maga sem bizott ennyire gavallérjában s egész nyugodtan ment sétálni levele elküldése után Lenkével, a verőfényes tavaszi napokra. Emma kissé gyengélkedvén, otthon maradt.

Igy esett, hogy amikor a piros szegfűs, fekete bajszos gavallér, a szomszédok nem kis ámulatára, a harmademeleti kis udvari lakásba becsengetett, hát egy üde, szép szöke leány csicseregte vissza az ajtó mögül:

— Az édes mama nincs itthon.

— Az édes mama? . . . Somberkyné ő nagyságát értem.

— Igenis, én a mama leánya vagyok: Emma . . . tessék . . .

— Kis Emmácska maga, Emma kisasszony? . . . — kérdezte kissé zavarodottan a hideg gavallér és emlékeztetébe tünt hirtelen a Somberkyné „nagyobbik kis leánya“ úgy, a mint utoljára, három éve látta, mikor a kolostorba vitték. Rövid ruhás kis fruska volt még, de

HIREK.

Tájékoztató.

Március 27. Rendkívüli megyei közgyűlés.

Március 27. Közigazgatási bizottság.

Május 14. A nagybecskereki Kerékpár-Egylet tavaszi országos pályaversenye.

Augusztus 20. A nagybecskereki Kerékpár-Egylet nép-ünnepélye a versenypályán.

Október 1. A nagybecskereki Kerékpár-Egylet őszi országos pályaversenye.

A gőz- és kádfürdő mindennap reggeli 6 órától esti 7 óráig nyitva van; hölgyek részére a gőzfürdő kedden, csütörtökön és pénteken d. u. 5 óráig; ugyanazon napokon fél 6-tól 8 óráig este urak részére is.

— **Az új kormány üdvözlése.** Torontálvármegye törvényhatósági bizottságának állandó választmánya tegnap délután foglalkozott az új kormány azon leiratával, melyben a vármegye közönségével tudatja kinevezését. Az állandó választmány javasolja, hogy az új kormány és különösen Széll Kálmán miniszterelnök meleg hangon üdvözöltessék s hogy a vármegye az új kormánynak felajánlja hazafias szolgálatait. Ugyancsak tegnap tárgyalta az állandó választmány Perczel Dezső bucsulevelét. Az állandó választmány javasolja, hogy a vármegye Perczel új méltóságában üdvözölje.

— **A király házasodik.** A „Berliner Local-Anzeiger“ írja: Néhány hónap óta hihetetlen következetességgel terjesztik Bécsben azt a hírt, hogy Ferenc József király, bár életének hetvenedik évében van, házasodni készül, mert egyenes ágon szeretne utódot a trónon. Menyasszonya, a hír szerint, a husz éves Izabella orléáni hercegnő, a ki két évvel ezelőtt, a mikor az orléáni herceg feleségül vette Mária Dorottya hercegnőt, hosszabb ideig Schönbrunnban volt. A ki azonban csak kevéssé is ismeri a király magánéletét, tudja, hogy ebben a hírben kevés a valószínűség.

— **Választások a városházán.** Mint választáskor rendesen, tegnap délután is alig lehetett helyet kapni a városháza ugynevezett nagy termében. Két állást kellett betölteni. Mérnöknek egyhangulag megválasztották Jakoby Sándort. A rendőrségi kapitányi állás betöltése már nagyobb mozgalmat idézett elő. A 9 pályázó közül a következőket jelölte ki a bizottság: Báró Pachtenkirch Oszkár, Chernolatecz Géza, Bakalovich Plátó, Svoboda Sándor, Vecsera Antal, Jankovics György, Bieber Ernő. Miután névszerinti szavazást kértek, elnöklő alispán azt elrendelte. Fél ótkor a szavazatszedő küldötség elnöke, dr. Klein Mór főrabbi, ezeket jelentette az alispánnak: Jankovics kapott 54, Pachtenkirch 40, Svoboda 34, Vecsera 13, Bieber 8, Chernolatecz 3 és Bakalovich 3 szavazatot. Egyik szavazólapot valamelyik szellemes választó — Bánffy nevére töltötte ki, mely vice, igen természetesen zajos derűtséget

keltett. Az elnök a szavazás eredményéhez képest Jankovicsot megválasztottnak jelentette ki. A megválasztott, egy rokonszenves külsejű, barna fiatal ember, nyomban letette a hivatalos esküt. A közgyűlés végül dr. Grandjean polgármester indítványára dr. Dellimanics alispánnak, a közgyűlésnek tapintatos vezetéséért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. A közgyűlést ma folytatják.

— **Szőlő- és bor-gazdaság tanfolyam.** A földmivélsügyi m. kir. miniszter a néptanítók részére 4 hetes szőlő-és bor gazdasági tanfolyamok tartását rendelte el a folyó évben oly célból, hogy az ezen tanfolyamot végzett néptanítók ebből a szakmából a fontosabb bortermelő községekben levő elemi és gazdasági ismétlő iskolákban a tanulóknak kellő oktatást nyújtsanak s általában az illető községben a szőlő-és bor-gazdasági ismeretek terjesztése s a szőlő felújítás előmozdítása érdekében hathatósan közreműködjenek. E tanfolyam ideje, helye továbbá a fölvetett tanítók uti és élelmezési költségei tekintetében a Néptanítók Lapja folyó hó 16-iki számában közölt hirdetés kellő fölvilágosítást nyújt, melyből a jelentkező tanítók a szükséges tudnivalókról magoknak tudomásul szerezhetnek s így annak részletezése e helyen fölösleges. Felhivatnak tehát ez uton is a jelzett tanfolyamon résztvenni szándékozó állami, községi és hitfelekezeti tanítók, hogy a Néptanítók Lapjában részletesen közölt pályázati hirdetésben megjelölt okmányokkal fölszerelt, 50 kros bélyeggel ellátott kérvényüket a nagybecskereki kir. tanfelügyelőség útján az illetékes kerületi szőlészeti és borászati felügyelőhöz, legkésőbb folyó hó 31-ig okvetlenül nyújtsák be, mert a később beérkező folyamodványok nem lesznek figyelembe vehetők. Megjegyeztetik végül, hogy a tanfolyamra leendő fölvetel iránti elhatározást a Földmivélsügyi m. kir. miniszter magának tartotta fenn s erről a fölvetett tanítók az illető tanfolyam igazgatósága útján nyernek értesítést; és hogy intézkedés tételre arra nézve, és hogy a tanfolyamra fölvetett tanítók az iskolai hatóságuk által a tanfolyam tartására szabadságoltassanak.

— **A jégvermek megtöltése.** A belügyminiszter a jégvermek megtöltése tárgyában a következő körrendeletet intézte valamennyi törvényhatósághoz: Az idei enyhe tél következtében sok helyütt nincs alkalom kellő mennyiségű tiszta jég beszerzésére, nehogy tehát az érdekelt községek, vagy intézetek jégkészlet nélkül maradjanak vagy tisztátalan, mocsaras helyről származó jéggel beérni kénytelenítsenek, tudomására hozom a tvhatóságnak, hogy a Nagy-Várad mellett levő, államilag segélyezett bucsai haltenyészében mintegy ezer vagon tiszta szennyvezelen jég áll készletben, honnan az annál könnyebben beszerezhető, mert a kereskedelemügyi miniszter ur tekintettel a jégszükséglet fedezésénél ország-szerte beállott nehézségekre, a jégrakományok szállítási költségeinek díj mérséklése iránt már korábban intézkedett.

— **Fehér világ.** A kalendárium szerint tegnapelőtt volt fekete vasárnap s lám a természet, a mely szereti olykor megtérfálni az emberiséget, fehér lepellel borította be a világot. Az idő valóságos téli s a kik tegnap este 8 óra táján az utcákon jártak, tökéletesen beleélhették magukat a decemberi hangulatba, a mikor a Jézuskára vár a csöndes gyermekszereg s odakünn sűrű hóhelyek szállingóznak. Azután egy nagy fehérségbe oltad minden s csak a lábnyomokat látni, apróbbakat és nagyobbakat a melyeken elkalandozhat a fantázia a tündérek és földön járó csizmás alakok birodalmában egyaránt. A fehér világnak kétségen kívül meg van a maga vonzó poézisa, de az igazat megvallva, minden a maga idejében szép; mi szükségünk volt erre, a mikor már virágfakadásról, lombosodó erdőről ábrándoztunk s szívünk forró vágyakozásával vártuk a kikeletet, a mely új életre pezsdíti a lomha, elfasult vért! Hiszen az ezidőszerű költészet is csak rövid ideig tart, mert máris elfoglalta birodalmát a pocsecsos idő sárral, lucsokkal. Sárba tiprott remények, szétfoszlott vágyak! Szép leányok, kik úgy örültek már a tavasznak, várjatok még egy kissé. Majd eljön minden a maga idejébe, kilombosodik még az erdő, eljönnek a fecskék, a pacsirták s dal költözik a ti szívetekbe is, boldog, édes szerelemről csengő dal.

— **Kegyelem a katonaszökevényeknek.** A hadsereg rendeleti különyének legutóbbi száma a mult év december másodikán hirdetett katonai amnesztianak következő kibővítését tartalmazza: A hadsereg és haditengerészeti kötelékébe tartozó mindama tartalékos és póttartalékos katonai személyeknek, kik a fegyvergyakorlatra való bevonulás elmulasztásával váltak katonaszökevényekké, az az idő, mely alatt mint szökevények távol voltak, szolgálati idejükbe beszámítandó. Az elmulasztott fegyvergyakorlatok pótlására sem fogják őket többé behívni.

nyulánkabbnak és bájosabbnak ígérkezett az édes mamánál is. Meg is mondta ezt akkor a szabadszáju Bojthy Somberkynének, a miért ő nagysága alkalmasint megnehezelt egy kissé; — annyi áll, hogy husvéti vakációra, — mit Bojthy rendesen Somberken töltött, sohasem hozta haza a kolostorból Emmát.

Eppen az az idő volt, déli tizenkét óra előtt öt perccel, mikor az édes tavaszi nap néhány pillanatra bemosolygott a nagy bérház hűvös, sötét udvarába. Kacagó, pajkos sugarai befurakodtak Somberkyék kis szobájába is és ott táncoltak, bujkáltak Emma leomló szöke fürtei közt . . . azután meg, úgy látta Bojthy Pista, glóriát fontak lenge alakja köré.

Ott állt, a szép fiatal lány, mint a tiszta, üde ártatlanság, a Bojthy vére szokatlan édes pezsgésbe jött.

Nézte, nézte a sugár természetét, a beszédes két szemét . . . hallgatta édesen csengő szavait s az a bűnös indulat, mely az anyához vezette, egyszerre tiszta, őszinte vonzalommal kristályosodott szívében a lánya iránt. Hajh, nagy a szerelem ereje; különösen a fák, füvek zöldülése — madarak fészekrakása idején.

Epp akkor csókolta az első csókot Emma remegő, puha kezére, mikor odakünn Somberkyné hevesen megrántotta a csöngetyűnek gombját.

. . . Itt csendül meg tulajdonképen a románc első tiszta, nevető akkordja . . .

Lampert Géza.

— **Öngyilkosság.** Zombolyáról írják, hogy Theisz Jánosné, egy általánosan tisztelt és közbecsülésben élő polgár neje a múlt héten öngyilkosságot követett el. A boldogtalan asszonyt ugyanis évek óta gyógyíthatlan betegség gyötörte s ez készítette a végzetes tett elkövetésére. Temetése az egész község részvéte mellett ment végbe.

Színház és irodalom.

Heti műsor

Kedd: *A fekete vér.*
Szerda: *Lili.*
Csütörtök: *Az első vihar.*
Pénteken: *Gyurkovits leányok.*
Szombat: *Adorján báró.*
Vasárnap: *Nini.*

— **A tudós nők.** Molière nagy szeleme tekints le reánk s mond ki, hogy meg vagy elégedve a becskeréki publikummal. Mert a ki abban a kegyetlen időben, melyet tegnap reánk bocsátott az ég, még színházba mer menni, az csakugyan bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy rajong a XVII. század e legnagyobb írói genije műveirért. Halmay igazgató helyesen teszi, hogy a modern kor silány termékei közé egy kis klasszicizmust kever s ugy vesszük észre, hogy e színházi pénztár sem bánja meg a vállalkozást. Az előadásról csak jót mondhatunk. Főleg a gyengéd nem tett ki magáért. Gööz Aranka bájos Henrietteje, Fordayné tüzről-pattant Marisa, Tuboly Klementin stilszerű Armandeja és Szepessy Paula házastós Philaminteja mindannyi pompás alakítás volt. Első helyen kellett volna említenünk Juhász nénevét, ki tegnap vette ki jutalmjátékát. Ez a sokoldalú intelligens színésznap tegnap új oldaláról mutatta be magát s az ő Belisével csak megerősítette azt a jó véleményt, melyet az egész közönség az ő tehetsége felől táplál. Ugy beléptekor, mint minden nagyobb jelenése után bő tapsokkal jutalmazták. A férfiak közül említést érdemel Nagy Gyula, ki Chrysalban egy tipikus papucs hőst mutatott be, Halmay egy ravasz, tartózkodó Trissotin, Déry, ki az önzetlen szerelmek mintaképét, Clitandert, tüzzel és lelkesedéssel játszotta és Tisztay Miksa, egy kacagtató Vadius. A közönség kitünően mulatott, pedig kétszáz éve is elmúlt azóta, hogy Molière megírta „A tudós nőket.”

— **Utmutatás a szőlőművelésre.** Egy épp oly érdekes mint hasznos könyvet vettünk. A magyar királyi földművelésügyi miniszterium adta ki ily címen: „Utmutatás a szőlőművelésre”. Annál nagyobb szükség volt egy ilyen könyvre, mert ugy vesszük észre, hogy gazdaközönségünkben évről-évre nagyobb lesz a kedv a szőlőművelésre s főleg a mi környékünkön nemcsak a filoxera által elpusztított területeket ültetik be szőlővesszőkkel, de az új szőlők is egyre szaporodnak. A gazdaközönség tehát nagy köszönettel veheti, ha oly könyvet adnak a kezébe, mely a szőlőgazdaságok berendezésénél hasznos utmutatásokkal szolgál. A mű kilenc részből áll. Az első rész a talajról s a különböző szőlőfajták megválasztásáról, a második a talaj előkészítési munkálatairól, a harmadik az anyatelepek készítéséről, a negyedik a szőlővessző kezeléséről, az ötödik az oltványok készítéséről, a hatodik az oltványszőlők telepítéséről és kezeléséről, a hetedik az oltványszőlők állandó kezeléséről, a nyolcadik a károkról, betegségekről s azok orvoslásáról, a kilencedik a szőlőnek szénkénnel való gyéritő kezeléséről és a peronospora ellen való védekezéséről szól. Függetlenül a szőlők felújításáról szóló törvények és rendeletek vannak csatolva. A könyv ára 50 krajcár. Tanítók és lelkesek ingyen kapják. Kapható gazdasági egyesületeknél, szőlészeti és borászati-, filloxera ellen védekező egyesületeknél, vincellér iskoláknál, szőlészeti és borászati felügyelőknél. E hasznos könyvet, mely újból bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy a földmive-

lésügyi kormány figyelme a gazdasági élet minden részletére kiterjed, minden olvasónk különös figyelmébe ajánljuk.

TÖRVÉNYSZÉK.

— **A mokriani monstre-pör.** A nagybecskereki kir. törvényszék egy felette érdekes ügyben kezdte meg tegnap a végtárgyalást. Irtunk már mi is a mokriani monstre-pöréről, a melyben száz két vádlott szerepel s a mely valószínűleg igénybe veszi az egész héten keresztül a törvényszéket.

Az előzmények még arra az időre vezethetők vissza, mikor Domba László községi jegyző ellen család miatt kriminális eljárás volt folyamatban a nagykikindai törvényszék előtt. A végtárgyaláson azonban a királyi ügyész elejtette a vádat s ennek folytán Dombát, a ki fel volt függesztve, felettes hatósága visszahelyezte az állásába. Ez nem volt inyére néhány elégtelen lakosnak, azért is kérvényt állítottak össze, a belügyminiszterhez intézve azt s külön deputációval vitték fel Budapestre. Nem kívántak kevesebbet, minthogy Dombát vigyék el Mokriból, mert nekik nem tetszik. Minden követ megmozdítottak, hogy elérjék célukat; vagy háromszor jártak a belügyminiszternél, sőt Ugron Gábort is felkeresték. A dolog vége pedig az lett, hogy a belügyminiszter a folyamodványt hivatalból áttette az igazságügyi miniszterhez, mert az volt benne mondva, hogy a nagykikindai királyi ügyész, de maga a törvényszék is, igazságtalanul, részrehajlóan járt el, a mikor Dombával szemben elejtették a vádat.

A kérvényt Gavrilov Milánon és Blaha Jánoson, a két kezdeményezőn kívül még 100-an irták alá s az igazságügyi miniszter delegálta a nagybecskereki királyi törvényszéket, hogy indítsa meg a 102 ember ellen a rágalmazás vétségé miatt a kriminális eljárást.

A törvényszék büntető tanácsa erre az alkalomra a következőképpen alakult meg. Elnök dr. Duka László táblai bír., szavazóbírák Kövér Lajos és Pákozdy István, közzéadó dr. Góth Ferenc, védő dr. Kardos Samu, jegyző Füsthy Antal, tolmács Zsivkovics Bogdán.

A tegnapi és a mai nap a vádlottak kihallgatásával telt el. Eddig körülbelül a felével van készen a törvényszék.

— **Lucaci László levele.** A hirhedt oláh agitátor, a ki, mióta Bánffy báró királyi kegyelmet szerzett neki, csendesen viselte magát, újabban ismét életjelt adott magáról. Levélben üdvözölte Bolcas Luciánt, a kit az ország összes főiskoláiból kizártak látás miatt. Lucaci pedig nemzeti mártírrá avatta azzal a levéllel, a mi miatt a nagyváradi ügyészség sajtópört indított ellene. A vizsgálatot már megindították.

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

(A képviselőház ülése március 21-én)

Budapest, márc. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőház mai ülésén folytatta a belügyi tárca költségvetésének részletes tárgyalását.

Mócsy Antal az anyakönyvvezetőkéről szóló törvény revízióját kéri. Fájlatja továbbá, hogy a budapesti színházak nem felelnek meg feladatuknak.

Rátkay László kifogásolja az operagmanizáló rendszerét s kívánja, hogy a színház ügy tétessék át a közoktatási miniszteriumhoz.

Széll miniszterelnök kijelenti, hogy az áttételt illetőleg tárgyalni fog Wlassics miniszterrel. Elismeri a vidéki színészet kulturális fontosságát s kijelenti, hogy az Opera nem germanizál, mert bízik a jelenlegi vezetőben, hogy az ország első műintézetében a magyar művészetet fogja ápolni. (Helyeslés.)

A kolozsvári választás.

Budapest, márc. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Kolozsvárról telegrafálják, hogy ott ma Hegedüs Sándor kereskedelemügyi minisztert egyhangulag, nagy lelkesedéssel képviselővé választották.

Budapesti gabonatözsde.

Budapest, 1899. március 21.

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései:

B u z a	kilós	100 kilogr. ára		kilós	100 kilogr. ára		
		frttól	frttig		frttól	frttig	
Bánsági	uj	76	9.85	09.95	80	10.35	10.40
Tiszavidéki	..	76	10.25	10.15	80	10.40	10.50
Pestvidéki	..	76	10.30	10.10	80	10.35	10.45
Bácskai	..	76	10.15	10.25	80	—	—

R o z s	ó	elsőrendű	kilós		
			70-72	7.85	7.95
..	..	másodrendű	—	7.75	7.85
Á r p a	..	takarmány	60-62	6.20	6.55
..	..	égetni való	62-64	6.60	7.40
..	..	sőrfőzésre való	64-66	7.60	8.40
Z a b	..	—	39-41	5.80	6.15
Tengeri	..	bánsági	—	4.65	4.70
..	..	másnemű	—	4.60	4.65

Határidő-üzlet.

Budapest, márc. 21. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) Buzában a kínálat mérsékelte, az árak 10 krral emelkedtek. Kisebb mennyiség nehezen helyezhető el.

Kötetett:

Buza márciusra	10 63—10 65
„ áprilisra	9 96—9 98
„ októberre	8 61—8 63
Rózs márciusra	—
Tengeri májusra	4 55—4 56
Zab márciusra	5 72—5 73
Repe s eptemberre	10 10—10 20

VASUT-ÜGYEK.

5802. l. sz. 1899.

M. kir. államvasutak.
Üzletvezetőség Aradon.

Pályázati hirdetmény.

A magyar kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének központjában két hivatalszolgai állás lesz betöltendő, melyek mindegyikével 300 frt évi fizetés, 120 frt lakbér és szolgálati egyenruha élvezete van egybekötve.

A polgári alkalmazásra jogosító hadügyi, vagy honvédelmi miniszteri igazolvánnyal ellátott altisztek ezen állás betöltésénél elsőbbséggel bírván, felhívjuk azon kiszolgált altiszteket, kik az 1873. évi II. t.-c. értelmében jogosultsággal bírnak s pályázni óhajtanak, hogy említett igazolvánnyal felszerelt folyamodványukat — melyben a vasuti szolgálatra képesítő 35 évet meg nem haladó koron és ép egészséges testalkaton kívül a magyar írás, olvasás és számolás elemeiben való jártasság, továbbá magyar honosságuk okmányilag igazolható — következő cím alatt: „A magyar kir. államvasutak üzletvezetőségének Aradon” legkésőbb f. évi március hó 31-éig terjesszék be, minthogy az ezen határon túl, vagy jogosulatlan pályázóktól beérkező kérvények figyelembe vételét nem fogadjuk.

Az igazolványos kiszolgált katonai altisztek — de csakis ezek — pályázati kérvényei mellékleteikkel együtt bélyegmentesek, más folyamodóké bélyegkötelesek.

Közzöljük végül, hogy a polgári állásra jogosító igazolvánnyal ellátott azon közös hadseregbeli, haditengerészeti és honvédségi kiszolgált katonaaaltisztek, kik a katonaságtól közvetlenül a szolgálat folytonosságának megszakítása nélkül lépnek át szolgálatunkba, véglegesítésük esetében és ha átlépésükkor 45 ik életévüket még túl nem haladták, a katonai szolgálatban töltött idejük az alapszabályszerű utánfizetés befizetése mellett nyugdíjjogosult idejükbe beszámíttatik.

Aradon, 1899. március 2-án.

A magyar kir. államvasutak
üzletvezetősége.

Nagybecskereki városi színház.

Nagybecskerek, kedden, 1899. évi március 21.

A fekete vér.

Eredeti regényes színmű 5 felvonásban. Irta: Jókai Mór
Kezdeté pontban fél 8 órakor.

Holnap szerdán, márc. 22-én, Lévy Sári a jutalomjátékául:

LILI.

Közkezdveltségű francia operette 3 felvonásban.

VASUT-ÜGYEK.

31908. szám. 8513. C. V. M. kir. államvasutak.

Hirdetmény.

A kézbesíthetetlen és fölös szállítmányok a vasuti üzletszabályzat 70. §-a értelmében nyilvános árverés útján d. e. 9 órakor az alább felsorolt állomások teherárúraktáiraiban a következő napokon kerülnek eladásra, melyhez a t. közönség ezennel meghívatik.

Bpest ny. p. u. állomáson 1899. évi március hó 23.	
Eszék " " " " " 23.	
Szatmár " " " " " 24.	
Szeged " " " " " 28.	
Ujvidék " " " " " 28.	
Debreczen " " " " " 29.	
Pécs " " " " " 29.	
Csaba " " " " " 30.	
Pozsony " " " " " 30.	

Budapest, 1899. évi március hó 1-én.

A z i g a z g a t ó s á g.

16.348.99. e. II. sz. Magy. kir. államvasutak.

H i r d e t m é n y.

Osztrák-magyar-svájci átmeneti forgalom. (Dijmérséklés gabona stb. küldeményekre magyar állomásokról délfranciaországi állomásokkal való forgalomban.)

Folyó évi március hó 1-től visszavonásig, legkésőbb azonban 1899. december 31-ig való érvényesülést gabona, hüvelyesek, maláta, valamint olajmagvak szállítására az 1896. évi augusztus hó 1-től magyar állomásokról Genf átmenetileg fennálló kivételes díjszabás közvetlen díjtételei visszatérítés útján oly gabona stb. küldeményekre is nyerne alkalmazást, melyek Genfben 5000—5000 kgr. mennyiségekre felosztva a díjszabási füzet 31—58. oldalán foglalt állomási jegyzékben (a), b), c), d) és e) csoport alatt megnevezett különböző franciaországi állomásokra tovább küldetnek.

Ilyen küldemények az osztrák-magyar-svájci kötelekforgalomban fennálló III. rész 2. füzeté alapján Genf állomásig, a Genf helyben állomásra mindenhol érvényes díjtételek alapján számoltatnak el.

A Genf helyben állomásig legalább 10.000 kg-ért felszámított fuvardíj, vissztérítmeny útján azon fuvardíjra lesz visszavezetve, mely fizetendő volna, ha a Genfben 5000—5000 kgt képező részküldemény az 1896. évi augusztus 1-től érvényes kivételes díjszabás a) b) c) d) és e) csoport díjtételei alapján küldeményenként legalább 5000 kg. súly mellett számoltatnak volna el, feltéve, hogy a Genfig kocsis- és fuvarleveleknél szállított súlymennyiség a Genftől továbbítandó részküldemények összsúlyával beigazolható módon megegyezik s egyebekben a fent megnevezett kivételes díjszabásban foglalt határozományok betartatnak.

Ezen díjmérséklés oly küldeményekre is engedélyeztetik, melyek a kivételes díjszabásban felsorolt valamely közbeneső állomás tárházában betároltatnak, illetve reexpediáltatnak.

A vissztérítés az alább megnevezett okmányok bemutatása mellett teljesítetik, u. mint:

a) A magyar feladási állomástól Genfig szólo eredeti fuvarlevél és

b) Genftől a francia rendeltetési állomásig továbbított megfelelő részküldeményről kiállított fuvarlevél másodpéldányok bemutatása mellett.

Ezen okmányok legkésőbb 1900. március hó 31-ig a magyar feladási állomásnak igazgatóságánál vagy a Jura Simplon vasut igazgatóságánál bemutatandók.

Budapest, 1899. február hó 9-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
egyszerűsített a részes vasutak nevében is.
(Utányomás nem díjazatik.)

H i r d e t é s e k.

2113. szám. 1899.

295 - 1.1

Hirdetmény.

Melencze község előljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a község tulajdonát képező **mészárszék** nyilvános árverés útján 1899-től 1902-ik évig terjedő időre **f. 1899. évi március hó 26-án d. e. 9 órakor** bérbe adatni fog.

A feltételek mindenkor a jegyzői irodában megtekinthetők.

Melenczén, 1899. évi március 18-án.

Predragovics,
jegyző

Kukin Marko,
bíró.

Torontálvármegye Lajosfalva községétől.

128. kig. szám. 1899.

294 - 2.1

Pályázati hirdetmény.

Alólírott előljáróság a vármegye tek. törvényhatósági bizottságának 485. kgy. 840/895. alispáni számú határozata értelmében:

1. Élethossziglani választás útján betöltendő **I bel- és mezőrendőr-biztosi állásra** 300 frt fizetéssel.

2. Az előljáróság által alkalmazandó **12, egyenként 200 frt fizetéssel javadalmozott kül- és belőri állásra** a pályázatot ezennel kiírja.

A mezőri biztosi állásra pályázóktól megkivántatik, hogy 24 évet betöltötték és 40 évet túl nem haladták legyen, magyarul írni s olvasni, valamely szláv nyelvet pedig szóval kell bírnia; egészséges testalkatu legyen, altiszti igazolvánnyal bírók, vagy olyanok, kik a magy. kir. csendőrségnél szolgáltak, előnyben részesülnek.

A mezőöröknek a tót nyelvet szóval és írásban kell tudniok, egészséges test alkat, büntetlen előélet feltétlen kellékek. Magyarul tudók előnyben részesülnek.

A pályázat határideje **1899. április 1-én napja.**

Lajosfalva, 1899. március hó 18.

Kovács Sándor,
jegyző.

Pavelka,
bíró.

Perlasz község előljáróságától.

873. kig. szám. 1899.

292 2.1

Pályázati hirdetmény.

Perlasz községi rendőrségnél a **rendőr-örvezetői állás** leköszönés folytán üresedésben jövén ezen állás folyó évi május hó 1-én betöltendő leszén.

A rendőr-örvezető évi fizetése készpénzben 400 frt, loáltalány 200 frt, összesen 600 frt és ruházat.

Felhivainak mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy a következő okmányokkal felszerelt és 50 kros bélyeggel ellátott kérvényeiket alólírott községi jegyzőnél **folyó évi április hó 15-ig** benyujtsák.

a) Hogy magyar állampolgár és hogy védkötelezettségének megfelelt, b) keresztlevél, d) erkölcsi és vagyoni bizonylat, e) orvosi bizonylat, azonkívül igazolni tartozik, hogy a szerb nyelvet bírja és a magyar nyelvet szó- és írásban teljesen bírja és hogy az előirt írásbeli teendőket önállóan végezni képes.

Előnyben részesülnek az 1873. évi II. t.-c. által kedvezményezett altisztek és kiszolgált állami csendőrök, valamint a hadsereg és honvédségnél kiszolgált egyének.

Kelt Perlaszon, 1899. évi március hó 15-én.

Vuchetich Arpád,
jegyző.

Mudris,
bíró.

Tavaszi kabátok leányok és hölgyeknek a leg-
nagyobb választékban, a legolcsóbbtól a
legfinomabbig **Kovács Gedeonnál Nagy-
Beeskerekén**
278/b - x.2

Torontál-Józseffalva község előljáróságától.

650. szám 1899.

287 3.2

Árverési hirdetmény.

Alulírt község előljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a torontál-józseffalvai 289. számú tjkönyvben A + (2211—2215.) helyrajzi számok alatt felvett nagykorosmai épületek **folyó 1899 évi május hó 11-ikén délelőtt 10 órakor** tartandó nyilvános árverésen Torontál Józseffalva község házának tanácsstermében örök tulajdonjoggal el fognak adatni.

Kikiáltási ár az összes épületek és beltelekre 3000 forint.

Az árverezni szándékozók kötelesek az árverést vezető községi bíró kezéhez 10% bánatpénzt letenni, a bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok az árverés előtt és az árverés napján a leütésig a községi bírónak kezéhez beadhatók.

Az árverési feltételek mindenkor a hivatalos órák alatt a községi bíró hivatalos helyiségében megtekinthetők.

Kelt Torontál-Józseffalván, 1899. évi március hó 18-án.

Oprean Aurel,
jegyző.

Ringhof András,
bíró.

989. ttkvi szám 1899.

289—1.1

Arverési hirdetmény és árverési feltételek.

A nagybeeskereki kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Bégaszentgyörgy községe mint erkölcsi testület, végrehajthatónak Stecher János bégaszentgyörgyi lakos végrehajtást szenvedő elleni 42 frt 37 kr. tőkekövetelés s jár iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nagybeeskereki kir. törvényszék területében levő Bégaszentgyörgy község 143. szám tjkvben 298/b. hrsz. alatt felvett 122. ö. i számú ház és 645 □-öl beltelek, 851/b. hrsz. alatt felvett 155 □-öl pótkert, tehát a végrehajtáson kívül álló társtulajdonosok Stecher Erzsébet, Barbara és kiskorú Stecher Eva jutaléka is 257 frt, a bégaszentgyörgyi 294. számú tjkvben 994. hrsz. alatt felvett 778 □-öl pótkert 118 frt, 1976/a hrszám alatt felvett 908 □-öl szőlő 244 frt, a bégaszentgyörgyi 1116. sz. telekjegyzőkönyvben 2676—2678/b—2/805. hrsz. alatt felvett 1 hold 96 □-öl szántó 162 forint, ugyanott 2676—2678/b—2/141. hrsz. alatt felvett 1 hold 96 □-öl szántó 85 frt kikiáltási árban 1899. évi április hó 25-ik (huszonötödik) napjának d. e. 10 órájkor Bégaszentgyörgy község házának megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni.

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felül ígérte senki sem tenne az árverésre kitűzött birtok szükség esetén a kikiáltási áron alul is el lesz adandó.

2. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kikiáltási árának 10%-át, vagyis 25 frt 70 krt, 11 frt 80 krt, 24 frt 40 krt, 16 frt 20 krt, 8 frt 50 krt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított s az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt m. kir. ig. min. rendelet 8. §-ában jelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t.-c. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. trvszék ttkvi irattárában s Bégaszentgyörgy község előljáróságánál megtekinthetők.

Kelt a nagybeeskereki kir. törvényszék ttkvi hatóságánál, 1899. évi január hó 31-ik napján.

Dr. Selymessy,
kir. törvényszéki bíró.